

Idegen nyelvű szövegrészletek 16. század végi német vásári kiadványokban

A kora újkori információrobbanás egyik legfőbb következményeként a 16. század végén ugrásszerűen megnövekedett a forgalomban lévő nyomtatott hírek mennyisége. A piacra kerülő hírek jelentős része más nyelven korábban megjelent hírek fordítása volt. Ennek ellenére az irodalmi és tudományos szövegekhez képest a röplapok, hírlevelek és pamfletok elemzése viszonylag elhanyagolt területét képezi a kora újkori fordítások kutatásának.

Előadásomban a német nyelvterületen kapható többféle hírműfaj közül egynek, az ún. *Messrelation*ok, azaz vásári kiadványok műfajának néhány példányát kívánom elemezni. Ezek a nagyjából 100 oldalas összeállítások a tavaszi és őszi lipcsei és frankfurti vásárokról jelentek meg, és az előző fél év eseményeit foglalták össze. A bennük található híryananyag egy része szintén eredetileg idegen nyelven (franciául, spanyolul stb.) megjelent hírlevelek, hírújságok fordítása volt.

A műfaj „feltalálója,” az osztrák származású, több nyelven beszélő Michael von Eitzinger (1530 körül – 1598) volt, aki a vásári kiadványaiban megjelent anyagok közül többet saját maga fordított, egyik első képviselőjeként a professzionális fordítóknak, akik számára a fordítás már üzleti kérdés, megélhetési forrás volt.

A vásári kiadványokban olvasható híryananyagban többféle fordítói stratégia megfigyelhető, a szó szerinti fordítástól a lazább átalakításon át a fordítás hiányáig, azaz az eredeti nyelven meghagyott szövegrészletekig. Előadásomban választ fogok keresni arra, hogy mitől függ, hogy a fordító mikor melyik stratégiát tartalmazza, és mely esetekben hívja fel választott stratégiájára az olvasó figyelmét is – amellet, hogy már önmagában az idegen nyelvből való fordítás tényének hangsúlyozása is üzleti érdeke lehetett a kiadónak.

Az előadás másik részét azoknak a szövegrészleteknek az elemzése fogja képezni, amelyeknél a fordító közli mind az eredeti kifejezést, mind pedig az általa választott megfelelőjét. Ez elsősorban egyes tárgyak, intézmények, társadalmi rangok megnevezése kapcsán fordul elő. A kérdés természetesen ez esetben sem annyira a

fordítás pontossága, mint inkább az, hogy miért érzi a fordító fontosnak, hogy közölje mindkét kifejezést (bizonytalanság, kuriózum, esetleg a fordító saját műveltségével való hencegése). A választott példák arra fognak rámutatni, hogy ezek a szöveghelyek sokkal inkább a fordító személyéről és háttérismereteiről árulnak el többet, mintsem a lefordított anyagról.